

TUTKIMUSSIIHTEERIN PALSTA

Ensiksikin parhaat terveiseni kaikille lukijoille Yhdysvalloista. Työskentelin 13 kuukautta Michiganin suomalaisten siirtolaisten parissa. Aikaisemmat henkilökohtaiset kokemukseni Pohjois-Amerikan siirtolaisuudesta olivat sangen vähäiset, joten matka oli mitä rikastuttavin. Työhuoneessani on matkan tulos: noin 2 000 valokuvaa, 60 tuntia haastatteluja sekä erilaista museo- ja arkistotavaraa paikat väärellään. Siinäpä se syksy kuluu järjestellessä asioita kuntoon.

Seuraavassa eräitä matkan antamia kokemuksia.

Amerikansuomalaisia koskevaa tietoutta on kerätty varsin moneen eri paikkaan. Sitä löytyy mm. Immigration History Research Centeristä (St. Paul, Minnesota), Finnish-American Historical Archivesta (Hancock, Michigan) ja Bentley Historical Librarystä (University of Michigan, Ann Arbor). Tutkijana havaitsin, että puuttui keskitetty tieto siitä, mihin, miten ja missä määrin suomalaista siirtolaisuutta koskevaa materiaalia USA:ssa on kerätty. Tulevaisuudessa eri laitosten välinen koordinaatio tässä suhteessa olisi tärkeää. Samassa yhteydessä olisi syytä koordinoida myös paikalliset historia-yhdistykset, jotka tekevät tärkeää työtä säilyttäessään eri alueiden suomalaista siirtolaisuushistoriaa. Michiganissa näitä ovat mm. Pelkien kylätoimikunta ja Hanka Homestead farmimuseo Arnheimissa. Vähitellen olisi syytä päästä yksimielisyyteen tällaisesta koordinoivasta laitoksesta. Asian taloudellista puolta ei ole sysättävä yksin amerikansuomalaisten harteille. Siirtolaisuus on pala myös omaa historiaamme, joten Suomesta annettavaa taloudellista ja tieteellistä tukea ei tässä yhteydessä saa unohtaa.

Suomen kielen opetus on USA:ssa hyvin vähäistä. Tarvetta kuitenkin on, sillä ensimmäisen polven siirtolaiset suomen kielen taitajina alkavat olla lopullisesti väistyvä suku-

polvi. Kolmas ja neljäs sukupolvi ovat yhä enemmän kiinnostuneita juuristaan. Perhe- ja kylähistoriaan tutustuminen (esimerkiksi päiväkirjojen, haalien pöytäkirjojen, sanomalehtien, rakkauskirjeiden jne. avulla) edellyttää esivanhempien kielen hallintaa. Tällä hetkellä opetus on melko satunnaista ja usein epäpätevissä käsissä. Suomesta lähetettävistä ulkomaanlehtoreista olisi korvaamatonta apua. Suomen kielen opetus ei koske vain ns. vanhaa siirtolaisuutta. Suurissa kaupunkikeskuksissa (esimerkiksi Detroitissa) on yhä enemmän uusia suomalaisia maahanmuuttajia, mm. liikemiehiä ja tutkijoita, joiden lasten kielen säilymisen ja kehittymisen kannalta opetus olisi suotavaa.

USA:ssa ilmestyy vielä muutama suomenkielinen sanomalehti. Marquettessa (Michiganissa) taas on ilmeisesti ainoa suomen kielellä TV-ohjelmaa lähettävä asema. Lehdet ovat sellaisenaan kulttuuri-instituutioita, joiden olemassaoloa olisi vaalittava mitä suurimmalla huolellisuudella. Ongelma on pääosin taloudellinen. Toisaalta ensimmäisen sukupolven väistymisen myötä myös ns. luonnollinen tilaajakunta vähenee armotta. Jotta myöhemmät sukupolvet voisivat ottaa lehdet omakseen, suomen kielen opetusta olisi tehostettava voimakkaasti.

Detroitin Finn Festit olivat ilmeisen hyvä läpileikkaus amerikansuomalaisen väestön ja kulttuurin nykytilasta. Mukana oli noin 4 000 - 5 000 henkeä eri puolilta Yhdysvaltoja. Tilaisuus jätti hieman mietteläiäksi. Ensinnäkin nuorisoa oli varsin vähän. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että he eivät tällaisenaan ole omaksuneet juhlien luonnetta. Hieman kriittisesti voisikin sanoa, että ns. "tuohivirsuperinne" kanteleensoittoineen oli vahvasti esillä. Tämäkin puoli on toki syytä säilyttää, mutta mielestäni esimerkiksi erilaisten koulutustilaisuuksien lisäämistä päivien yhteydessä olisi harkittava vakavasti.

Kurssittamalla ja aktivoimalla ihmisiä esimerkiksi kylä- ja perhehistorioiden kirjoittamiseen, kansallispukujen tekemiseen, matkoppaiksi (Suomeen suuntautuville matkoille) jne. kasvaa varmasti korkoa tulevaisuudessa. Juhlat järjestetään nykyisin vuosittain. Kannattaisi vakavasti harkita esimerkiksi kolmen vuoden välein pidettävien juhlien organisoinnista. Ensi vuonna juhlietaan Delawaren siirtokunnan 350-vuotisjuhlien merkeissä. Teema on varsin keskeinen suomalaisen siirtolaisuuden kannalta, vaikkakin on mahdollista, että suomalaisen siirtolaisuuden alku sijoittuu hieman myöhäisemmäksi, ehkäpä vuoteen 1640. Joko Delawaren juhlien jälkeen olisi syytä vetää hieman henkeä?

Lopuksi muutama matkan jälkeinen vaikutelma Suomen nykyhetken siirtolaisuustilanteesta. Pakolaisia koskeva keskustelu on noussut voimakkaasti esille, mielenpiteitä on esitetty puolesta ja varsinkin vastaan. Maamme on tehnyt poliittisen päätöksen ottaa vuosittain vastaan 200 pakolaista. Tulevaisuudessa määrää hieman

vielä nostettaneen. Tutkimustoiminnan kannalta tämä ryhmä muodostaa uuden haasteen, joka ilmenee aikanaan myös instituutin tutkimustoiminnassa. Ruotsiin suuntautunut siirtolaisuus on vakiintunut ja tasapainottunut. Nykyisin menijöitä ja palaajia on noin 5 000 vuodessa. Siirtolaisuustutkimuksen kannalta mielenkiinto tulevaisuudessa suunnataan yhä enemmän erityisryhmiin, ns. perustutkimusvaihe on jo ilmeisesti ohitettu. Tällä hetkellä kiinnostuksen kohteena ovat eläkeläiset. Ruotsiin muutti 1950- ja 1960-luvulla satojatuhansia suomalaisia. Osa heistä on jo eläkeiässä ja tähän ryhmään kuuluvien paluuhaluukkuus lisääntyy jatkuvasti. Paluuta on kuitenkin rajoittanut Suomen alhaisempi sosiaaliturva. Käytännössä moni suomalainen on muuttanut johonkin Pohjois-Ruotsin rajakaupunkiin, ja viettää Suomessa varsin pitkiä "lomia". Tällaisten vinoutumien poistaminen vaatii kuitenkin tutkimustoimintaa, joka toki kiinnostaa myös instituuttia.

Ismo Söderling